

Centrum judaistických studií Kurta a Ursuly Schubertových
Posudek magisterské diplomové práce

Autor: Bc. Dagmar Hudečková

Titul: Hebrejské tiskárny v Praze v 18. století

Oponent: Dr. phil. Michael Wögerbauer

Hodnotící kritéria	% podíl na celkové známce	hodnocení
Téma:	5%	1,5
Metodologie a argumentace:	20%	2
Interpretace:	20%	2,5
Použití sekundární literatury:	10%	1,5
Struktura a forma:	30%	1,5
Bibliografický aparát:	15%	1
Celková známka před obhajobou:		1,725

Témata pro obhajobu, průběh obhajoby:

Uvedeny níže v posudku

Cítí-li oponent potřebu vyjádřit se k práci či k průběhu obhajoby verbálně, nechť tak prosím učiní zde (příp. na přiloženém archu)

Diplomová práce Bc. Dagmar Hudečkové se zabývá *Hebrejskými tiskárnami v Praze v 18. století*, což je zajímavé a dobře zvolené téma, a to přes to, že není téma mezi českými autory zrovna málo frekventované: Olga Sixtová vydala v roce 2012 *Hebrejský knihtisk v Čechách a na Moravě*, Iveta Cermanová a Jindřich Marek *Na rozhraní křesťanského a židovského světa* (2007); základním kamenem pro orientaci v knižní kultuře do roku 1800 v českých zemích všeobecně je ovšem Voitova *Encyklopedie knihy* (2006, ²2008). Autorka tyto práce zná a pracuje s nimi – jedinou výjimkou je snad kniha Lenky Veselé *Židé a česká společnost v zrcadle literatury. Od středověku k počátkům emancipace* (2003). Mezi elektronickými zdroji bychom možná ještě hledali KPS – Databáze Knihopis (na stránkách aleph.nkp.cz) a Bibliografii cizojazyčných bohemikálních tisků 1500–1800 (BCPT – <https://www.lib.cas.cz/kvo/cizojazyčna-bohemika/databaze-bcpt>), ale ty ovšem nezaznamenají tisky v hebrejských literách.

Práce je přehledně strukturována, dobře napsána a pracuje s dostatečným množstvím sekundární literatury; je sice škoda, že se nepustila do archivního výzkumu, ale to by bylo pro diplomovou práci až výjimečné úsilí. Jedná se i tak o práci velice solidní. V dalších odstavcích se proto soustředím na zajímavé otázky a případné slabiny předložené práce.

Nejsem si zcela jist, jestli je název práce výstižný, poněvadž se autorka nezabývá pouze tisky vysázené hebrejskými literami, nýbrž “produkcí určené židovským uživatelům vůbec” v 18. století, tudíž vydávaným i křesťanskými knihtiskaři. Není zcela neproblematické mluvit v 18. století jednak o knihtiskárnách a jednak o hebrejském, českém, německém atd. knihtisku, poněvadž se jedná o kategorie, které se nepřekrývají: většina tiskáren měla litery pro tisk v různých jazycích, takže není moc jasné, proč se v práci zmiňuje český knihtisk, nikoli ale latinský nebo německý – tisk v jediném jazyce by dobovou knihtiskárnu asi neuživil.

Práce je strukturována velice přehledně. Prezентuje však – což je bohužel spíše zvykem než výjimkou – nejprve historický rámec (*Situace židů v Praze v 18. století, První léta 18. století, Vypovězení* atd.) a až potom svůj vlastní předmět, tj. knihtisk. Toto řešení má dvě slabiny: jednak sugeruje, že tento historický rámec nějak souvisí s hlavním tématem práce nebo že by dokonce na něj měl vliv. Tak to určitě není ve všech případech: uvažujeme-li o demografickém složení židovské populace a jeho souvislosti s knihtiskem, tak bude tato souvislost spíše minimální; v jiných případech, např. vypovězení Židů z Prahy, by tomu mohlo být jinak, což autorka také na příslušném místě ukazuje. Zde se nachází druhá slabina této výstavby práce: zatímco nyní stojí samostatné pojednání o historické situaci coby úvod před hlavní částí práce, bývalo by bylo možná smysluplnější rozebírat historický kontext důkladněji na tom kterém místě, kde to bylo pro analýzu knihtisku funkční a osvětlující – nebo kde by výklad o knižní kultuře dokonce vrhl nové světlo na (kulturní) dějiny pražských Židů v 18. století.

Samostatnost historického výkladu o situaci Židů v 18. století má svůj rub v tom, že pak následující dějiny knihtisku a jeho aktérů zůstávají příliš často – byť ne vždy – relativně samostatným výkladem o genealogii tiskařských rodů (např. s. 10), o produkci knihtiskáren a podobně, ze kterých samotných vlastně nic nevyplyvá. Podobným způsobem by si čtenář přál, aby autorka provázala ony velice záslužné kapitoly o *Technických postupech a materiálech v knihtisku* (kap. 4) více do celku výkladu. Právě materialita tisků, jejich typografická úroveň a kvalita papíru by byly velice zajímavými indikátory pro ekonomický stav oficínů, zejména kdyby se pražské tisky namátkově srovnávaly s tisky německými nebo italskými apod.

Při četbě jsem si také všiml několika menších nedostatků: autorka neuvádí vždy prameny, které cituje nebo na které se odvolává (např. s. 14 – Jiří Pokorný, s. 31 – pozn. 139); občas se opakují celé věty (ss. 11, 15, 26). Nezřídka také naznačuje zajímavá fakta – např. na s. 32, že zahraniční konkurence nebyla až tak zdrcující, ale že se tisky z Čech vyvážely např. do Fürthu, jednoho z center hebrejského knihtisku (a patisku! – s. 15) – aniž by se snažila na tomto základě kreslit diferencovanější obraz historických poměrů v hebrejském knihtisku. Vůbec by bylo zajímavé zohlednit aspekty jako mobilitu textů, překladů apod. – to jsou momentálně oblíbená témata současného bádání o dějinách knihy (Robert Darnton, Roger Chartier, Frédéric Barbier, Ludovica Braidai a.d.), které autorka bohužel moc nerecipuje, byť

má k tomu materiál (např. kap. 5.2.8 – 5.2.10). Touto perspektivou bylo možné relativizovat obraz izolovanosti „hebrejského“ knihtisku v duševním životě 18. století. Širší pohled by také pomohl obejít několik drobných nepřesností: „Rok 1781 je pro nás v dějinách židovského knihtisku velmi významným“ (s. 13), ano, ale to ovšem platí pro veškerou knižní kulturu (včetně knižního obchodu) v dědičných zemích habsburské monarchie. Totéž platí pro krizi knižní kultury kolem roku 1790 (s. 14). A nelze souhlasit s tím, že „S koncem 18. století končí i jedna významná éra v dějinách knihtisku“ - naopak, až do šíření litografie se v knihtisku takřka nic nezměnilo, a zásadnější technická změna nastala až inovacemi Friedricha Koeniga v druhém a třetím desetiletí 19. století. Velice zajímavým tématem by byla spolupráce mezi židovskými/hebrejskými sazeči a křesťanskými tiskaři, které jsou v práci zmíněny (s. 18 a 21). To jsou otázky, které by se také zasloužily výzkum v archivech.

Tyto poznámky mají být konstruktivní kritikou a podněty pro případ, že by se kolegyně Hudečková chtěla zabývat tímto tématem i nadále, což by bylo jistě přínosné. Na základě předkládané práce se domnívám, že je schopna vědecky pracovat a strukturovaně argumentovat. Doporučuji tuto práci k obhajobě.

Podpis oponenta (jen v tištěné verzi):

*) nehodící se škrtněte (popř. smažte)

Poznámky a vysvětlivky:

1. obsah jednotlivých hodnotících kategorií:

1. Téma = schopnost zvolit si vědecky relevantní problém, ohraničit ho, stanovit si smysluplné cíle. Zde zohlednit též kategorii „originalita“/ novost/ heuristická hodnota oproti pouhé kompilaci zdrojů.
2. Metodologie a argumentační struktura = schopnost stanovit vlastní metodologický postup, dodržovat ho v toku textu, schopnost stanovit teze, zřetelnost argumentační struktury.
3. Interpretace textů = úroveň analytického a interpretačního umění
4. Použití sekundární literatury = znalost relevantních a nezastaralých textů, tvůrčí/kritické zacházení se sekundární literaturou (MA)
5. Struktura a forma = výstavba, členění textu, konzistence, jazyková správnost, stylistická vyváženost, čtivost.
6. Bibliografický aparát = úplnost bibliografie ke stanovenému tématu, jednotný způsob citace, jednotný a korektní způsob uvádění bibliografických údajů

2. „technika“ hodnocení:

Každé kategorii je přidělena jistá váha vyjádřená v % podílu na celkové známce (tabulka v programu MS Excel automaticky spočítá výslednou známku před obhajobou), odlišná v jednotlivých kategoriích pro BA a MA-práci, podle toho, jaký důraz klademe v první či druhé fázi studia na jednotlivé kategorie (viz tabulka).

„Jemná“ známková stupnice je stejná jako u přijímací zkoušky, tedy: 1,0 – 1,3 – 1,7 – 2,0 – 2,3 – 2,7 – 3,0 – 3,3 – 4.

Je-li byt' jediná kategorie hodnocena známkou „4“, znamená to, že práce se nedoporučuje k obhajobě.

3. ostatní poznámky:

V případě, že jeden z posuzovatelů práci nedoporučí k obhajobě, možno uvést krátké vysvětlení ve verbální podobě.

Do hodnocení jednotlivých kritérií může konzultant zahrnout též své zkušenosti z konzultací s uchazečem (vysoká či nízká míra samostatnosti, „učenílost“ atd.)

Výsledná známka přihlíží též k výkonu uchazeče u obhajoby a pohybuje se na klasické známkové škále A (1,0 - výborně), B (1,5 - výborně minus), C (2,0 - velmi dobře) – D (2,5 - velmi dobře minus) E (3,0 - dobře), F (4,0 - nevyhověl)

Konzultant je povinen dohlédnout na to, aby práce měla všechny potřebné „asesoáry“ k publikaci na síti: autor: titul, anotace (ca. 2-3 řádky), 5 klíčových slov, oba vyplněné posudky.